

Rebecca Evans AS/MS
Y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol
Minister for Finance and Local Government

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref
Ein cyf/Our ref

Peredur Owen Griffiths AS
Chadeirydd, y Pwyllgor Cyllid
Senedd Cymru

17 Ionawr 2023

Annwyl Peredur,

Yn dilyn y sesiwn graffu ar y Gyllideb Ddrafft a gynhaliwyd ar 14 Rhagfyr, gweler isod yr wybodaeth bellach y cytunais y byddwn yn ei darparu. Mae rhywfaint ohoni yn ymwneud â'm portffolio i ac mae rhywfaint yn ymwneud â phortffolios Gweinidogion eraill.

Treth ar Dir Gwag

Mae Gweinidogion Cymru wedi bod yn ceisio datganoli pwerau ar gyfer treth ar dir gwag ers 2018, oherwydd y potensial sydd gan dreth o'r fath i helpu i wireddu ein huchelgeisiau o ran tai ac adfywio. Mae'r mecanwaith ar gyfer datganoli pwerau trethu newydd wedi'i nodi yn Neddf Cymru (2014).

Byddai cwrpas unrhyw dreth ar dir gwag yn gyfyngedig, ac ni fyddai'n gymwys ond i dir yng Nghymru. Ni fyddai disgwyl yn rhesymol iddo gael effaith sylweddol y tu allan i Gymru, ac felly mae'n amlwg yn gydnaws â chyfrifoldebau datganoledig. Mae ein huchelgeisiau ar gyfer pwerau trethu yn mynd y tu hwnt i dreth ar dir gwag yn unig, ond drwy sicrhau pwerau ar gyfer treth o'r fath, gellir cadarnhau bod y broses yn gweithio a gosod cynsail priodol ar gyfer sut y bydd yn gweithio yn y dyfodol. Os nad yw'n bosibl inni sicrhau'r pwerau ar gyfer y dreth hon, mae'n anodd iawn credu bod y broses fel y darperir ar ei chyfer ar hyn o bryd yn gallu darparu unrhyw bwerau trethu newydd i Gymru.

Mae Llywodraeth y DU yn parhau i ofyn am ragor o wybodaeth am sut y byddai treth o'r fath yn gweithio yn lle gofyn a yw'n addas i'w datganoli. Rydym wedi bod yn glir ers y cychwyn cyntaf fod gan Lywodraeth y DU fuddiant dilys o ran pa un a yw'r pwerau'n addas i gael eu datganoli ai peidio, ond mater i'r Senedd, nid Llywodraeth y DU, yw sut y caiff y pwerau hynny eu defnyddio. O ystyried ein profiad o geisio dod o hyd i ffordd drwy'r broses hon gyda Llywodraeth y DU, mae'n glir imi nad yw'r broses yn addas i'r diben.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Correspondence.Rebecca.Evans@gov.wales
Gohebiaeth.Rebecca.Evans@llyw.cymru

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Byddaf yn ceisio symud y mater hwn ymlaen gyda Llywodraeth y DU drwy'r trefniadau newydd ar gyfer cysylltiadau rhynglywodraethol a byddaf yn rhannu unrhyw ddatblygiadau â'r Pwyllgor.

Tai Cymdeithasol

Rydym wedi ymrwymo i gefnogi awdurdodau lleol i gyflawni eu huchelgeisiau ym maes tai. Er mwyn galluogi hyn, sefydlwyd y rhaglen Graddfa Fawr a Chyflym yn 2020 er mwyn cefnogi'r 11 o gynghorau sydd wedi cadw stoc i ddarparu cartrefi newydd. Bellach mae gan awdurdodau lleol fynediad at Grant Tai Cymdeithasol ac maent yn mynd ati i'w ddefnyddio i gefnogi eu rhaglenni. Fodd bynnag, darperir nifer o gartrefi ychwanegol heb gymorth canolog a thrwy fenthycia uniongyrchol a ariennir trwy incwm rhent.

Gan weithio gyda'r sector, rydym wedi datblygu a chyhoeddi llawlyfr cyfarwyddyd Cyfrif Refeniw Tai (HRA) newydd. Mae'r llawlyfr yn rhoi eglurder i gynghorau a'u tenantiaid ar yr hyn y gellir defnyddio'r HRA ar ei gyfer a'r hyn na ellir ei ddefnyddio ar ei gyfer. Mae'r gwaith hwn yn cynnwys cael gwared ar y 'cap benthycia' yn 2019 a arferai osod terfynau benthycia. Bellach mae gan awdurdodau lawer mwy o ryddid i benderfynu ar lefel eu benthycia sy'n adlewyrchu eu blaenoriaethau. Mae llawer o'r benthyciadau hyn drwy'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) sy'n cynnig benthyciadau am hyd at 50 mlynedd. Rydym yn gwybod bod y cynnydd yn y gost o fenthycia yn cael effaith ar adeiladu tai, a bydd hyn yn cynnwys awdurdodau lleol o ganlyniad i godi cyfradd llog y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus.

Cynllun Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch 2023-24

Bydd y Cynllun Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch ar gyfer 2023-24 yn darparu cymorth i eiddo cymwys a feddiannir drwy gynnig hyd at 75% o ostyngiad ar filiau ardrethi annomestig. Bydd y cynllun ar gael i bob busnes cymwys, ond bydd uchafswm i swm y rhyddhad y caiff pob busnes ei hawlio ledled Cymru. Cyfanswm y rhyddhad sydd ar gael yw £110,000 ar gyfer yr holl eiddo a feddiannir gan yr un busnes

Bydd gan fusnesau sy'n meddiannu mwy nag un eiddo hawl i Ryddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch ar gyfer pob un o'u heiddo sy'n gymwys, o dan yr uchafswm o £110,000 y busnes ledled Cymru.

Bydd angen i fusnesau wneud cais i'w hawdurdod lleol am y cynllun rhyddhad hwn. Mae'r cais yn cynnwys datganiad sy'n nodi bod y busnes yn bodloni'r meini prawf cymhwysedd ac sy'n cadarnhau nad yw swm y rhyddhad y mae'n gwneud cais amdano yn fwy na'r uchafswm hwn. Pan fo 75% o'r rhwymedigaeth ar gyfer holl eiddo busnes yn fwy na £110,000, rhaid i fusnesau bennu pa eiddo y maent am i'r rhyddhad gael ei ddefnyddio ar ei gyfer. Caiff busnesau ddewis pa eiddo y maent yn gwneud cais am ryddhad ar ei gyfer.

Mae cynllun tebyg iawn, sy'n rhoi rhyddhad o 50%, gydag uchafswm o £110,000 y busnes ledled Cymru, yn cael ei ddarparu yn ystod 2022-23. Mae canllawiau ar y cynllun presennol wedi'u cyhoeddi yn y ddolen ganlynol, a chaiff canllawiau tebyg ar gyfer cynllun 2023-24 eu cyhoeddi yn y flwyddyn newydd:

<https://businesswales.gov.wales/cy/ardrethi-annomestig-rhyddhad-ardrethi-manwerthu-hamdden-lletygarwch-yng-nghymru-2022-23>.

Camau Gofal Sylfaenol

Mae'r Rhaglen Ailgydbwysio Gofal a Chymorth, y Rhaglen Strategol ar gyfer Gofal Sylfaenol a'r Chwe Nod ar gyfer Gofal Brys a Gofal mewn Argyfwng yn arwain ar amrywiaeth o gamau cenedlaethol a gymerir i gefnogi'r gwaith o ail-gydbwysio'r system iechyd a gofal cymdeithasol er mwyn creu gwasanaeth 'iachusrwydd' a ddefnyddir yn lleol. O 2023-24, bydd y Rhaglen Gofal wedi'i Gynllunio yn dechrau'r ymgyrch i roi llwybrau gofal cenedlaethol ar waith. Nod y llwybrau hyn yw symud i ffwrdd o fodel gofal sy'n feddygol ac yn seiliedig ar episodau tuag at fodel cymdeithasol sy'n ystyried yr unigolyn cyfan dros oes gyfan, ac sy'n canolbwyntio'n fwy ar hunanofal, atal a gwasanaethau lleol.

Ymhlith y camau allweddol a fydd yn helpu i ddod â gwasanaethau lleol at ei gilydd i gydweithio drwy glystyrau ac i sicrhau bod pobl yn gallu gweld y gweithwyr proffesiynol iawn yn haws mae:

- *Gwasanaethau Meddygol Cyffredinol* – mae Llywodraeth Cymru yn buddsoddi mwy na £17 miliwn mewn Gwasanaethau Meddygol Cyffredinol drwy'r cytundeb contract Gwasanaethau Meddygol Cyffredinol ar gyfer 2022-23. Cyhoeddwyd y cytundeb hwn ar 28 Hydref 2022 o ganlyniad i negodiadau tairochrog rhwng Llywodraeth Cymru, GIG Cymru a Phwyllgor Ymarferwyr Cyffredinol Cymru. Bydd y cytundeb hwn yn arwain at newidiadau mewn contractau a fydd yn gwella gwasanaethau i gleifion ac yn lleihau'r baich gweinyddol i feddygon teulu, gan roi cyfle iddynt ganolbwyntio ar ddarparu gofal o ansawdd uchel.
- *Fferylliaeth Gymunedol* – mae buddsoddiad parhaus drwy Fframwaith Contractiol Fferylliaeth Gymunedol er mwyn darparu'r Gwasanaeth Fferylliaeth Gymunedol Clinigol a Gwasanaeth Rhagnodi Annibynnol Fferylliaeth Gymunedol ledled Cymru, gan helpu pobl i fanteisio ar gyngor a thriniaeth am ddim yn y gymuned, yn aml heb angen aros am apwyntiad.
- *Canolfannau Iechyd a Gofal Integredig* – mae ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i ddatblygu canolfannau cymunedol integredig ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol yn rhoi cyfle i helpu i ddarparu gwasanaethau di-dor drwy greu pwyntiau mynediad unigol lleol a thrwy gyd-leoli staff a gwasanaethau sy'n darparu llwybrau gofal integredig. Bydd prosiectau yn cyd-fynd yn llwyr ag egwyddorion y Model Gofal Sylfaenol i Gymru a Cymru Iachach: Cynllun Hirdymor ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol (2019), o ran darparu dull system gyfan sy'n dangos integreiddio rhwng gwasanaethau iechyd, gofal cymdeithasol, awdurdodau lleol a'r sector gwirfoddol.
- *Deintyddiaeth* – caiff cyllid gwerth £167.7 miliwn ei ddyrannu i fyrddau iechyd ar gyfer darparu gwasanaethau deintyddol y GIG bob blwyddyn. Mae hyn ar ben y referniw gan ffioedd cleifion, sy'n rhoi cyllideb gyfan o ychydig llai na £202 miliwn. Mae'r gyllideb ddeintyddol wedi'i chynyddu yn unol ag argymhellion y Corff Adolygu Meddygon a Deintyddion ar gyfer 2022-23 ac ni fwriedir lleihau'r swm hwn yn y Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2023-24. Rydym yn gweithio ar raglen ddiwygio ym maes deintyddiaeth ar hyn o bryd, gyda'r nod o symud i ffwrdd o system seiliedig ar sicrhau Unedau Gweithgarwch Deintyddol tuag at system sy'n gallu mynd i'r afael ag anghydraddoldebau drwy ganolbwyntio ar y risgiau a wynebier gan gleifion a'u hanghenion, ond sydd hefyd yn seiliedig ar atal. Bydd y dull hwn yn sicrhau bod gwasanaethau ar gael yn haws ac yn gwella eu hansawdd.

Cynlluniau Menter Cyllid Preifat

Isod ceir rhestr o'r cynlluniau menter cyllid preifat yng Nghymru sy'n dod i ben yn ystod y pum mlynedd nesaf:

Enw'r Cynllun	Yr Awdurdod Caffael	Dyddiad Gorffen Gweithredu
Rhodfa Lloyd George a Sgwâr Callaghan	Llywodraeth Cymru	18/12/2025
Ysbyty Cymunedol Cas-gwent	Bwrdd Iechyd Aneurin Bevan	01/02/2025
Uned Llawdriniaethau Dydd Ysbyty Nevill Hall	Bwrdd Iechyd Aneurin Bevan	01/07/2024
Rheoli Ynni Ysbyty Nevill Hall	Bwrdd Iechyd Aneurin Bevan	18/12/2026
Llety Staff Ysbyty Brenhinol Morgannwg	Bwrdd Iechyd Cwm Taf	01/10/2028

Gobeithio y bydd yr wybodaeth uchod yn ddefnyddiol ichi. Rhowch wybod imi os hoffech gael rhagor o wybodaeth.

Yn gywir,

Rebecca Evans AS/MS

Y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol
Minister for Finance and Local Government